

підготовки фахівців / Г. М. Ковтонюк // Вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки. — Частина V. — Черкаси : Вид. ЧНУ, 2010. — Вип. 191. — С. 43-49.

2. Морзе Н. В. Педагогічні аспекти використання хмарних обчислень / Н. В. Морзе, О. Г. Кузьмінська // Інформаційні технології в освіті. — 2011. — №9. — С. 20-29.

3. Проценко Г. О. Веб 2.0 — нові можливості / Г. О. Проценко // Комп'ютер у школі та сім'ї. — №6. — 2007. — С. 13-17.

4. Солодовник А. О. Організація самостійної пізнавальної діяльності учнів з фізики з використанням інформаційних технологій / А. О. Солодовник, В. Д. Шарко // Інформаційні технології в освіті. — 2010. — №8. — С. 10-16.

5. Хуторской А. В. Современная дидактика : учеб. для вузов / А. В. Хуторской. — СПб : Питер, 2001. — 544 с.

У статті розкрито деякі аспекти використання хмарних обчислень у підготовці майбутніх учителів. Проаналізовано деякі хмарні сервіси компанії Microsoft і Google. Наведено приклад використання сервісу Google Sites для створення веб-квестів.

Ключові слова: хмарні обчислення, підготовка майбутніх учителів, веб-квест.

В статье раскрыты некоторые аспекты использования облачных вычислений в подготовке будущих учителей. Проанализированы некоторые облачные сервисы компаний Microsoft и Google. Приведен пример использования сервиса Google Sites для создания веб-квестов.

Ключевые слова: облачные вычисления, подготовка будущих учителей, веб-квест.

The article reveals some aspects of the use of cloud computing in the preparation of future teachers. Analyzed some cloud services from Microsoft and Google. An example of using the service Google Sites to create web-quests.

Key words: cloud computing, the training of future teachers, web-quest.

УДК 378.011.3-057.175

А.М. Коломієць, В.В. Ільчук
м. Вінниця, Україна

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО СТИЛЮ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Постановка проблеми. Вища професійна школа на сучасному етапі розвитку суспільства зазнає кардинальних перетворень. Ці зміни спрямовані на подолання суперечностей між змістом підготовки і вимогами до особистості майбутнього фахівця, традиційною організацією освітнього процесу ВНЗ і закономірностями міжособистісної та міжкультурної взаємодії. Генеральною стратегічною лінією сучасної системи освіти визначена орієнтація на загальнолюдські цінності, демократичні засади, гуманістичні принципи й культуроцентристський підхід, в основі якого — особистість того, хто навчається, створення передумов для розвитку його творчих здібностей і різносторонніх дарувань. Соціальні та економічні відносини в Україні помітно змінюють зовнішність нашої країни. Динаміка розвитку Болонського процесу показує, що освіта на цьому етапі характеризується посиленням акценту на творчий саморозвиток студентів і їхню соціальну орієнтацію в загальноосвітовому просторі. З появою європейського ринку праці, становленням планетарної системи вищої гуманітарної освіти сформувалися серйозніші й уніфіковані вимоги до знань фахівців.

Від випускника ВНЗ нині суспільство вимагає не лише суму знань, а більшою мірою — особистісних якостей (наполегливості, комунікабельності, стресостійкості та ін.), що забезпечують фахівцю здатність до неперервної освіти, до роботи в команді, до дослідницької діяльності й постійного професійного саморозвитку. Складне особистісне утворення, що містить знання, вміння, навички, ціннісні орієнтації, особистісні якості та установки, що забезпечують фахівцю його готовність до ефективної професійної діяльності в змінних умовах, визначається в педагогіці як професійна компетентність [7].

Науковцями доведено, що формування й ефективний розвиток професійної компетентності майбутнього фахівця можливі за умови впровадження інноваційних технологій навчання [9]. Так, наприклад, експериментально підтверджено, що проектна технологія забезпечує раціональне поєднання теоретичних знань і їх практичне застосування для вирішення конкретних виробничих проблем, формує здатність до роботи в команді; ділові ігри розвивають стратегічне мислення; дискусії сприяють розвитку комунікабельності; метод «мозкового штурму» вчить висувати інноваційні ідеї та аналізувати ідеї інших; ресурсо-орієнтовані технології розвивають вміння працювати з різними джерелами інформації.

Цілком погоджуючись з теоретиками й практиками, що інноваційні технології суттєво впливають на формування професійної компетентності майбутніх фахівців, хочемо наголосити на необхідності ще й інноваційного підходу до стилю педагогічного спілкування викладачів вищої школи. Висловлюватися чітко, аргументувати, переконувати, домовлятися, доповідати, коментувати, давати означення, резюмувати, перефразувати — це все традиційні види мовної діяльності, які в щоденному професійному спілкуванні викладача вищої школи займають дуже важливе місце.

Проте в сучасних соціальних і педагогічних умовах викладач не може діяти за шаблоном, він має створювати свою методичну систему, яка була б адаптована до нього самого і до специфіки професійної діяльності майбутніх фахівців, яких він навчає. Мета полягає не в тому, щоб користуватися методикою і технологіями навчання, які, з урахуванням особистісного потенціалу викладача й контингенту студентів, дають максимальний ефект. Викладач вищої школи має усвідомити свої індивідуальні особливості і на цій основі створювати власний педагогічний імідж, у якому визначальним є індивідуальний стиль педагогічного спілкування.

Сучасне суспільство потребує від викладача досконалих комунікативних умінь, що містять у собі вміння спілкуватися з колегами, в тому числі через засоби телекомунікацій; знаходити спільну мову з окремими студентами; встановлювати педагогічно доцільні стосунки зі студентами; розвивати внутрішньоколективні взаємини студентів, позицію співробітництва; реалізовувати демократичний стиль спілкування; керувати емоційною атмосферою колективу; формувати комунікативні вміння в майбутніх фахівців.

Отже, в контексті сучасної філософії освіти, мета й функції діяльності викладача ВНЗ суттєво змінюються порівняно з традиційним підходом, за яким він загалом виконує роль транслятора знань та експерта успішності студентів. Відповідно до сучасної освітньої парадигми викладач відповідальний за організацію навчального процесу, що ґрунтується на засадах співробітництва, забезпечує сприятливі умови для саморозвитку кожного студента, задоволення його освітніх потреб та конструювання власних знань, визначення особистісної позиції у пізнанні наукових теорій, об'єктивних явищ, процесів.

Аналіз наявних досліджень проблеми. Стилю педагогічного спілкування науковцями завжди приділялось достатньо уваги (О. Леонт'єв [8], В. Писаренко, П. Писаренко [11] та ін.). Дослідниками в цій галузі розроблена класифікація стилів спілкування шкільного вчителя з учнями (В. Галузяк [2]). З'ясовано, що залежно від особистісних якостей педагога і комунікативної ситуації розрізняють його ставлення до учнів (активно-позитивне, пасивно-позитивне, ситуативно-негативне, стійке негативне) (О. Леонт'єв [8]). Науковці пропонують учителям численні рекомендації щодо оптимізації стилів педагогічного спілкування (В. Кан-Калик [6]).

Невирішені аспекти проблеми. Переконаливо розкриваючи необхідність встановлення суб'єкт-суб'єктних стосунків між викладачем і студентами, педагогічна наука проте не дає докладної відповіді на питання, як технологізувати процес навчання у ВНЗ, що реалізує особистісну взаємодію на основі взаєморозуміння. Не виявлений також ступінь впливу відповідного характеру взаємодії учасників педагогічного процесу на їхній професійно-особистісний розвиток, не розроблені критерії для отримання об'єктивної інформації про залежність професійно-особистісного розвитку майбутнього фахівця від характеру педагогічної взаємодії його з викладачами в процесі підготовки.

Незважаючи на постійну увагу науковців до проблеми педагогічного спілкування, особливості стилю спілкування викладача вищої школи зі студентами в нових умовах розвитку суспільства залишаються ще малодослідженими. З огляду на появу нової форми навчання — дистанційної, потребують аналізу особливості спілкування викладача зі студентами за допомогою засобів інформаційно-комунікаційних технологій. Практика показує, що попри декларацію особистісно-орієнтованої парадигми навчання, багатьом викладачам вищої школи все ще притаманний авторитарний стиль викладання.

Мета статті — показати необхідність інноваційних підходів до стилю педагогічного спілкування викладачів вищої школи зі студентами та визначити особливості таких підходів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У новій парадигмі освіти навчання орієнтоване на формування людини-творця, на перетворювальний, а не пізнавальний інтелект. Завданням ВНЗ нині є організація процесу професійного самовизначення як події не лише суспільного, а й особистого життя, як найважливіший етап самореалізації внутрішніх потенціалів особистості. У зв'язку з цим на перший план висувається комунікативна природа навчання як спільної продуктивної діяльності викладача й студентів, в умовах якої зміст освіти, включаючи соціальний досвід, засвоюється як засіб майбутньої професійної діяльності випускників ВНЗ. Тому метою ВНЗ має стати формування життєвої перспективи в студентів як цілісної картини майбутнього в суперечливому взаємозв'язку прогнаних і очікуваних подій, з якими людина пов'язує сенс свого життя. Відповідно до нової стратегії освіти форма цілевизначення повинна бути динамічнішою, пов'язаною з ініціативною поведінкою студента, в якій реалізувалося б його прагнення до певного ступеня досягнень у навчально-пізнавальній і професійній діяльності.

Новий характер взаємин у системі «людина — людина» в нашому суспільстві — це спільні інтелектуальні зусилля, що забезпечують конкурентоздатність продукту спільної праці, - вимагають іншу основу для цих взаємин, у тому числі і в навчанні. За такого підходу до навчання основою розвитку особистості майбутнього фахівця є соціальна природа продуктивного учіння, здатність вчитися повинна визначатися системою соціальних відносин і взаємодій викладача і студентів, а здатність навчати — становленням самої навчальної діяльності як самоорганізованої, саморегульованої, самоактивованої.

Скоординована соціальна взаємодія викладача і студентів є впорядкованим розвитком інтеракції у вигляді обміну інтенціональними діями між викладачем і студентами. При цьому дія є інтенціональною тоді, коли один суб'єкт позначає, а інший суб'єкт виявляє своєю поведінкою спрямованість на деяку мету, на вирішення певної комунікативної проблеми. Активність викладача і студентів є зустрічною. Координація взаємодії пов'язується з конкретними діями викладача і студентів у певному контексті педагогічної ситуації. Тому у фокусі організації процесу навчання у ВНЗ опиняється проблема поєднання зусиль викладача і студентів за рахунок організації способів учіння та застосування адекватного ситуації стилю педагогічного спілкування.

Педагогічне спілкування має свою систему стилів, особливості яких залежать від обставин і індивідуальних характеристик його учасників. Традиційно від педагога вимагається дотримання педагогічної етики; повага до особистості студента і максимальна вимогливість до нього; постійна бадьорість, готовність до дії, веселий, добрий настрій, педагогічний такт; педагогічна техніка, її засобами є здатність до перевтілення (артистизм, голос, міміка, пантоміміка, культура мовлення); зовнішня естетична виразність. Відомо, що ставлення вчителя до учнів, як і ставлення викладача вищої школи до студентів, визначає загальний стиль його спілкування, який може бути авторитарним, демократичним і ліберальним. За активно-позитивного ставлення педагог виявляє ділову реакцію на діяльність чи бездіяльність студентів, допомагає їм, відчуває потребу в неформальному спілкуванні. Вимогливість, поєднана із зацікавленістю в успіхах майбутніх фахівців, викликає взаємодовіру, розкутість, комунікабельність. Пасивно позитивне ставлення фокусує увагу викладача на вимогливості та суто ділових стосунках. Таке спілкування характеризується сухим, офіційним тоном,

недостатньою емоційністю, що збіднює спілкування та гальмує творчий розвиток студентів. Ситуативно-негативне ставлення, що залежить від перепаду настрою викладача, породжує в студентів недовіру, замкненість, нерідко лицемірство, брутальність тощо. Викликаючи негативне ставлення до себе, такий викладач не зможе підвищити навчально-пізнавальну мотивацію студентів чи викликати інтерес до науково-дослідної роботи.

Авторитарному стилю викладача властивий диктат, що перетворює студентів на пасивних виконавців, пригнічуючи їхню самостійність та ініціативу. Авторитарний викладач самочинно визначає спрямованість діяльності групи. Головні форми взаємодії за такого стилю спілкування — наказ, вказівка, інструкція, догана. Навіть подяка за таких обставин звучить як докір: «Ти добре сьогодні відповідав. Не чекав від тебе такого». А реакцією на помилки студента часто бувають висміювання, різкі слова. Авторитарний викладач нетерпимий до заперечень. Усе це породжує несприятливий психологічний клімат, пригнічує ініціативу й відповідальність, гальмує формування колективістських якостей, розвиває в майбутніх фахівців невпевненість у власних силах.

Наші опитування показали, що авторитарний стиль викладання 28 % студентів вважають неприпустимим недоліком викладача вищої школи, як і його непрофесійність, поверхневі знання предмету та методики його викладання, на що вказали 30 % студентів.

Демократичний стиль ґрунтується на глибокій повазі, довірі й орієнтації на самоорганізацію, самоуправління особистості та колективу. Базується він на думці колективу, покликаний донести мету діяльності до свідомості кожного студента й залучити всіх до активної участі в спільній діяльності. Основними способами взаємодії є заохочення, порада, інформування, координація, що розвиває в майбутніх фахівців упевненість у собі, ініціативність. З усвідомленням відповідальності, підвищенням зацікавленості, розвивається здатність свідомо, самостійно й творчо працювати, що забезпечує стабільний результат діяльності й закладає надійний фундамент розвитку особистості.

За ліберального стилю у викладача немає стійкої педагогічної позиції. Вона виявляється у невтручанні, низькому рівні вимог до виховання. Ліберальний викладач прагне не втручатися в життя колективу, легко підкоряючись суперечливим впливам. Форми його роботи зовні начебто демократичні, але через пасивність і незацікавленість, нечіткість програми і брак відповідальності виховний процес стає некерованим.

Багаторічна практика роботи у ВНЗ показала, що студенти, особливо на початковому етапі навчання, потребують особистісної підтримки з боку викладачів, які, стимулюючи їхнє становлення на порозі дорослого життя, ефективно використовуючи особистісно зорієнтовані технології навчання, інтенсивно розвивають творчі дарування молодих людей. Саме на першому курсі викладачам варто дотримуватись рекомендації американського педагога й психолога У. Глассера: «Зніміть з учня вантаж колишніх помилок і поставтеся до нього так, як ніби їх і не було» [3]. Кожного студента необхідно сприйняти як особистість, яка буде нове успішне життя, спрямоване на досягнення цілей. Головне — вселити в кожного впевненість, що його життєві цілі будуть досягнуті, але процес досягнення потребує докладання зусиль (інтелектуальних, фізичних, вольових).

Багаторічний досвід роботи у ВНЗ дає підстави стверджувати, що глибока повага до студента та віра в його здібності з боку викладачів сприяють тому, що студент із «трієчника» перетворюється в цілеспрямовану й наполегливу особистість, яка здатна долати життєві труднощі, починаючи з труднощів у навчанні. І навпаки, зневажливе ставлення до студента, постійне акцентування уваги на його недоліках і низьких інтелектуальних здібностях знижують не лише мотивацію до навчання, а й будь-яке прагнення до життєвого успіху.

Тому вважаємо, що окрім інноваційних технологій навчання, що були перераховані вище, викладачам необхідно оволодіти ще й сугестивною технологією педагогічного спілкування. Ця технологія передбачає комплексне використання всіх вербальних і невербальних, зовнішніх і внутрішніх засобів сугесії (від лат. *suggestio* — навіювання). Реалізація цієї концепції передбачає створення особливих психолого-педагогічних умов навчання людини.

Сучасна вища школа висуває високі вимоги до психологічного клімату студентської групи, факультету та ВНЗ в цілому, що реалізовується в повсякденному педагогічному спілкуванні. Викладачу вищої школи необхідно враховувати, що етика й культура спілкування та взаємодії зі студентами пов'язані з розвитком творчої індивідуальності самого викладача та його наукової продуктивності.

Вважаємо, що у вищій школі, особливо на старших курсах, найефективнішим є спілкування на підставі захоплення спільною творчою або науковою діяльністю. Головним для нього є активно-позитивне ставлення до студентів, любов до справи, співроздуми та співпереживання щодо спільної діяльності. З такими викладачами студенти хочуть спілкуватись, вони прагнуть до співпраці з ними, відчувають гордість за досягнуті успіхи.

Для такогостилу спілкування властиві колегіальне ухвалення рішень, заохочення активності учасників комунікативного процесу, широка інформованість усіх, хто бере участь у дискусії, про вирішувану проблему, про виконання намічених завдань і цілей. Усе це сприяє тому, що кожен зі студентів добровільно бере на себе відповідальність за виконання завдання й усвідомлює його значущість у досягненні загальної мети. При цьому студенти — це не лише виконавці чужих рішень, а люди, які мають свої цінності й інтереси, проявляють власну ініціативу. Саме тому названий стиль сприяє зростанню ініціативності майбутніх фахівців, кількості творчих нестандартних рішень, поліпшенню морально-психологічного клімату в групі.

Застосування сугестивної технології педагогічного спілкування вимагає від викладача вищої школи наявності низки особистісних якостей:

- емпатії — уміння бачити світ очима студентів, розуміти його так само як вони;
- доброзичливості — поваги, симпатії, уміння розуміти студентів, не схвалюючи їхні вчинки;
- автентичності — здатності бути самим собою в контактах зі студентами;
- ініціативності — здатності йти вперед, встановлювати контакти, братися за справу в ситуації, що вимагає активного втручання, а не просто чекати, коли почнуть діяти інші;
- сприйняття відчуттів — уміння виражати свої відчуття й приймати емоційну експресію з боку інших [12].

Деякі з цих якостей вроджені, деякі набуті в процесі комунікації з іншими людьми, а окремим психологічним аспектам педагогічного спілкування викладачам можна навчитися за допомогою соціально-психологічних тренінгів. Це відносно нова сфера практичної психології, орієнтована на використання активних методів групової психологічної роботи з метою розвитку компетентності в спілкуванні. Це засіб дії, спрямований на розвиток тих або інших знань, умінь і досвіду в сфері міжособистісного спілкування. У психологічному плані це означає наступне:

- вироблення системи навичок і вмінь спілкування;
- корекція наявної системи міжособистісного спілкування;
- створення особистісних передумов для успішного спілкування.

У тренінгу ділового спілкування моделюються комунікативні ситуації, в яких відтворюються аспекти поведінки, адекватні практиці ділового спілкування у вигляді різноманітних модельних репрезентацій — ігор, вправ тощо. Ми неодноразово переконувався в тому, що лише ретельно підготовлений тренінг відкриває шлях до імпровізацій і творчості педагогів. Основне — це забезпечення атмосфери доброзичливості, невимушеності, створення в кожного учасника комунікативного процесу установки на відвертість, довіру, правильне сприйняття іншого та ін.

Відвідування тренінгів з розвитку стилю педагогічного спілкування дають можливість навчитись:

- психологічно правильно й ситуативно зумовлено вступати в спілкування;
- підтримувати спілкування, стимулюючи активність партнера;
- психологічно правильно визначати точку завершення спілкування;

- максимально використовувати соціально-психологічні характеристики комунікативної ситуації, в межах якої розгортається спілкування;
- прогнозувати реакцію партнерів на власні дії, оволодівати ініціативою спілкування й утримувати її;
- адекватно ситуації вибирати жести, пози, ритм своєї поведінки.

Тренінг як активна форма навчання дозволяє проектувати різні ситуації, що виникають під час спілкування зі студентами, і вибирати поведінкові моделі, найбільш виграшні і доречні в тих або інших обставинах.

Мета й завдання тренінгів — формування культури мови, навчання та засвоєння викладачами аргументованого доведення власної точки зору; вміння стати на позицію співрозмовника; здійснювати словесну й невербальну дію, логічно й естетично виправдану; риторичними прийомами; умінням створювати ситуації інформаційної та комунікаційної комфортності, сприяти культурі діалогу; яскравій і емоційній мові, регулюванню мовної поведінки відповідно до комунікаційних потреб і психологічних особливостей студента.

Відвідування тренінгів сприяє формуванню в молодих викладачів уміння доводити, спростовувати, критикувати, давати оцінки, розуміти, визнавати свої помилки, переконувати, володіти комунікативними якостями мови, регулювати свою поведінку, моделювати особистість співбесідника тощо.

Розвиваються навички такого спілкування між викладачами й студентами, як показали наші дослідження, в процесі їхньої творчої чи наукової співпраці, під час виконання студентами колективних проектів, де викладач є більше помічником і партнером, а не лише керівником. Здійснювати проектну діяльність студентів доцільно з використанням такого полісистемного освітнього простору, як глобальна мережа Інтернет, що забезпечує формування загальної та комунікативної культури на якісно новому рівні, озброює і викладачів, і студентів більш культуроємкими технологіями навчання, здатними забезпечити культурний розвиток і соціальну адаптацію в сучасному інформаційному суспільстві.

Висновки. Отже, оптимальний стиль педагогічного спілкування передбачає взаємодію, що заснована на захопленості викладача й студентів спільною творчою діяльністю, відображає саму специфіку процесу формування особистості фахівця у ВНЗ і взаємодію соціально-етичних установок педагога та його професійно-педагогічних навичок. В основі цього найбільш ефективного стилю педагогічного спілкування лежать захопленість викладача наукою, творчим пошуком, перетворення їх в органічну сторону своєї життєвої позиції. Захопленість загальною справою студентів і викладачів як джерело емпатії, їх дружнє взаємоставлення як загальний емоційний фон, пов'язані з цікавістю до науки і загальної професії, стають основою сумісного творчого пошуку. При цьому дружня прихильність викладача й студентів має розвиватися в загальній, педагогічно доцільній діяльності, а не суперечити їй, перетворюючись на панібратські взаємини.

Тому соціальна взаємодія викладача й студентів має стати частиною змісту навчання, оскільки тільки на її основі можливо розширити суб'єктну включеність студентів у навчально-пізнавальну діяльність і сформувати їхню ініціативну поведінку. Суб'єктна включеність студентів у навчально-пізнавальний процес опосередкована професійною компетентністю викладача як провідника особистісного сенсу учіння, у власному образі мислення і дій того, хто втілює соціальний контекст навчальної інформації.

Вважаємо, що в умовах швидких темпів розвитку інформаційного суспільства викладачам вищої школи, як і студентам, дуже важливо знати специфіку спілкування з використанням засобів телекомунікацій: комунікативні навички поєднуються з інформаційними уміннями й передбачають необхідність формування особливого стилю спілкування, основу якого складають лаконічність надання інформації, її мотивований відбір і структуризація і, нарешті, етикет електронного спілкування.

Тому до **подальших напрямів дослідження** відносимо вироблення правил, вимог, рекомендацій щодо спілкування студентів і викладачів з використанням засобів електронних

телекомунікацій.

Література:

1. Белухин Д.А. Педагогическая этика: желаемое и действительное / Белухин Д.А. — М.: Московский психолого-социальный институт, 2007. — 128 с.
2. Галузьяк В. М. Класифікація стилів педагогічного спілкування / В. М. Галузьяк // Проблеми освіти. — 2001. — Вип. 26. — С. 23-33.
3. Глассер У. Школа без неудачников / Глассер У. — М.: Прогресс, 1992. — 136 с.
4. Гончаров С.М. Сугестивні технології навчання в кредитно-модульній системі організації навчального процесу: Навчально-методичний посібник / Гончаров С.М. — Рівне: НУВГП, 2008. — 118 с.
5. Ильичева В. А. Влияние характера педагогического взаимодействия преподавателя и студентов на профессионально-личностное развитие будущего учителя : Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 : Череповец, 2000. — 198 с.
6. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении / Кан-Калик В.А. — М.: Просвещение, 1987. — 156 с.
7. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. — К.: «К.І.С.», 2004. — 112 с.
8. Леонтьев А.А. Психология общения // Учеб.пособие для студ. высш. учеб. заведений. 3-е изд. // Психология для студента. — М., Академия, 2005. — 368 с.
9. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота та ін.; за ред. О.М. Пехоти. — К.: А.С.К., 2004. — 256 с.
10. Пальчевський С.С. Сугестопедагогіка: новітні освітні технології: Навчальний посібник / Пальчевський С.С. — К.: Кондор, 2005. — 351 с.
11. Писаренко В.И. Педагогическая этика / Писаренко В.И., Писаренко П.Я. — Минск: Нар.асвета, 1977. — 256 с.
12. Савченко О. П. Психолого-педагогічні основи організації процесу спілкування у системі «викладач-студент» / Савченко О. П. // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. — Черкаси. — ЧНУ, 2008. — Випуск 136. — С.119-122.

У статті показано необхідність інноваційних підходів до стилю педагогічного спілкування викладачів вищої школи зі студентами. Визначено особливості педагогічного спілкування на нинішньому етапі розвитку інформаційного суспільства. Запропоновано здійснювати навчання викладачів педагогічного стилю спілкування за допомогою соціально-психологічних тренінгів. Показано, що оптимальний стиль педагогічного спілкування передбачає взаємодію, що заснована на захопленості викладача й студентів спільною творчою або науковою діяльністю.

Ключові слова: викладач вищої школи, педагогічне спілкування, стилі спілкування.

В статье показана необходимость инновационных подходов к стилю педагогического общения преподавателей высшей школы со студентами. Определены особенности педагогического общения на нынешнем этапе развития информационного общества. Предложено осуществлять обучение преподавателей педагогического стиля общения с помощью социально психологических тренингов. Показано, что оптимальный стиль педагогического общения предусматривает взаимодействие, которое основано на увлеченности преподавателя и студентов совместной творческой или научной деятельностью.

Ключевые слова: преподаватель высшей школы, педагогическое общение, стили общения.

The necessity of innovative approaches to the style of pedagogical communication of a higher educational institution teacher with students has been substantiated in the article. The research points out the peculiarities of pedagogical communication at present level of information society development. It has been recommended to run teachers' training in pedagogical style of communication with the help of social and psychological workshops. The article also demonstrates, that the optimal style of pedagogical communication involves interaction, based on the enthusiasm of teachers and students about common creative or scientific activity.

Keywords: teacher of higher educational institution, pedagogical communication, styles of communication.